

ZOEKEN EN ZANTEN

Het vervolg van het artikel over de Gentse reuzen: het eerste deel van deze bijdrage verscheen in het laatste nummer van de vorige jaargang: OVZ 2000/4, p. 418-443.

KRONIEK VAN HET INTERNATIONAAL STUDIEKOMITEE VOOR OMMEGANGSREUZEN. DEEL II

Marcel Daem

13. Jacob van Artevelde

De jaren 1980 zijn voorspoedig geweest voor de groei van de Gentse reuzenfamilie.

In de maand mei 1981 kwam de historische figuur Jacob Van Artevelde (°1287-+Kalandenberg 1345) tot stand, een initiatief van de vzw ARTEVELDESTICHTING. Gedurende de bouw van de ondergrondse parkeerplaats op de Vrijdagmarkt werd het standbeeld van de Wijze Man van Gent (1863) naar veiliger oorden overgebracht. Zijn tijdelijke afwezigheid werd opgevangen door zijn symbool: de reus **Jacob van Artevelde**.

De Arteveldestichting besprak de ideeën van de realisatie met Frans Vromman uit Brugge, de regisseur van de jaarlijkse Arteveldestoet. Het was de inmiddels overleden Jozef Willaert uit Desselgem die dan door Frans Vromman en Artevelde-stichting-voorzitter André Vanhove aangezocht werd Jacob van Artevelde te vereeuwigen.

Op 21 mei 1981 werd de reus Jacob van Artevelde vanuit de tientallen meters diepe put op de Vrijdagmarkt met de grote hijskraan de lucht ingeheven. Stoetsgewijze ging het nadien naar het Gentse stadhuis, waar hij symbolisch werd ingeschreven in het stadsregister. De talrijke aanwezigen en de getuigen werd doopsuiker aangeboden.

Tien dagen later, op 31 mei 1981, deed de reus zijn eerste ommeegang in de derde Arteveldestoet en werd hij in de binnenstad

hartelijk onthaald. Op 17 juli 1982 stapte Jacob van Artevelde, samen met de overige historische stadsreuzen, in de openingsstoet van de Gentse Feesten.

Na de afwerking van de parkeerplaats op de Vrijdagmarkt – in 1982 – kwam het standbeeld van Jacob van Artevelde terug, maar verdween de reus. Opzoekingswerk bracht aan het licht dat hij uiteindelijk door de stads-werklieden in de donkerte van de kelders van het Internationaal Congrescentrum was ondergebracht. Zwaard en schild zijn verdwenen, de kostumering is in niet meer zo'n denderende toestand, kortom, er moet dringend aan gewerkt worden.

In de zomer van 1996 zal de reus Jacob van Artevelde in de bergruimte van het Museum voor Volkskunde ondergebracht worden, deels uit veiligheidsoverwegingen, deels om hem nadien te kunnen herstellen.

Eens die verwachting vervuld, wordt zijn nieuwe intrede in de binnenstad begroet en verwelkomd met de woorden uit het Arteveldelied: "Wie herbracht hier de rust met een teken van zijn hand? 't Was de Held, 't Was de Held" - de reus Artevelde! ⁽²⁸⁾

14. Begijnhoffeesten

Een apart figuur in de reuzenfamilie bekleedt de reuzin **Cordule**, grootjuffer van 't Groot Begijnhof, eigendom van de vzw SINT-ELISABETHBEGIJNHOF. Ze vertolkt het symbool van het Oud-begijnhof St.-Elisabeth,

Begijnhofdries, gesticht in de 13de eeuw. Omstreeks 1870 kwamen er moeilijkheden met de gemeenschap van de begijntjes en het stadsbestuur en de commissie der godshuizen. Zo begon de aftakeling van het begijnhof. In 1874 verhuisden de begijntjes naar het nieuw begijnhof te Sint-Amandsberg. Het dienstencentrum "Ten Hove" heeft het Oud-Begijnhof herschapen in een oord van rust, vrede en ontspanning voor de 60-plussers.

In 1981 werden de vijfde Begijnhoffeesten geopend met de inhuldiging van de reuzin, grootjuffer, een ontwerp van de kunstenaar Michel Bracke (° Gent, 1933). Tijdens de officiële plechtigheid vertolkte begijntje Cordule de rol van de begijnhofbewoners. Ze uitte haar grote zorg tegenover het stadsbestuur in verband met het milieu en de bewoners van het begijnhof. Ondertussen is er reeds heel wat verandering en restauratie gebeurd. Nog altijd grijpen jaarlijks de begijnhoffeesten plaats. Reuzin Cordule maakte nog de buurtfeesten mee in 1992. Wellicht komt de reuzin nog te voorschijn op de buurtfeesten, maar dit zal afhangen van het thema der feestelijkheden.

15. Voormuide

Tijdens de feestelijkheden van de Veertiendaagse – op 15 mei 1981 – in de buurt van VOORMUIDE – MUIDEPOORT deed reus **kapitein Pietspijn** zijn intrede. In de burgerlijke stand is hij bekend als Romain Wyngaert (°Antwerpen 1897 +Gent 1965, echtgenoot van Louise Crapoen). De kapitein genoot veel aanzien omwille van de vruchtbare carrière die hij had opgebouwd. Hij was een self-made man. De gegevens hier over werden ons bezorgd door de heer Albert Brysse die veel afweet van de volkstypen in het schipperskwartier.

Kapitein Pietspijn begon op twaalfjarige leeftijd zijn loopbaan als schippersknechtje. Van voor de eerste oorlog 1914-1918 tot circa 1929 bleef hij werken op de sleepboten. Nadien zocht hij zich verder te bekwamen als schipper op de motorboten. In 1953 keerde

hij terug als bekwaam vakman op de sleepboten. Kapitein Pietspijn was bekend voor het schilderen van vaartuigen in eikenhout en pitchpine. Hieraan dankt de reus zijn naam Pietspijn. In 1965 nam de kapitein afscheid van zijn geliefkoosd beroep en kort nadien van een rijkgevoeld leven.

Het hoofd van de reus werd gebeeldhouwd door Erik Verbeke. Zoals gebruikelijk was, werd reus Pietspijn ingeschreven in het bevolkingsregister met de handtekening van de schepen van de burgerlijke Stand. Mevrouw schepen Mortier vervulde met veel humor deze formaliteit. De bezigheden van de reus in de loop van het jaar waren hoofdzakelijk beperkt tot zijn aanwezigheid op de braderij van de buurt. Tussendoor was hij nu en dan vertegenwoordigd op feestelijkheden in andere dekenijen.

Reus Pietspijn verkeert nog altijd in goede gezondheid qua karkas, figuur en kledij, dankzij de goede zorgen van de gebuurtedekenij en zijn bergplaats. Samen met de buurt hopen we dat Pietspijn nog vele jaren zou mogen verblijven in de dekenij.

16. Dekenij Meulestede

We belanden nogmaals in de dekenij Meulestede, in de GEBUURTEN LOURDESCHOEK, KAPITEINSTRAAT en de KUIP VAN MEULESTEDE. In het mededeliingsblad "Onze Dekenijen" van het Koninklijk Verbond van Buurtdekenijen te Stad Gent (29) lezen we de lofwaardige woorden waarmede de dekenij betiteld werd tijdens de inhuldiging van een eerste nieuwe reus. "Rijk in het verleden, sterk in het heden. Té klein om groot te zijn, té groot om klein te zijn." Deze karakteristiek geldt voor haar vertegenwoordiging in de geschiedenis van de Gentse reuzen.

In 1986 zochten de bestuursleden en bewoners van de dekenij een middel of de manier, om de wijk gezelliger te maken. Kortom men wou iets "reuzegezellig" tijdens de aanstaande kermisdagen. De daad, letterlijk en figuurlijk, bij het woord gevoegd kwam een echte

reus in de buurt. Op zaterdag 6 september 1986 te 15 uur werd reus **Lourder** gedoopt op het Rederspleintje nabij de parochiale kerk St.-Antonius-Abt. Zijn naam is ontleend aan de plaatsnaam van de wijk: Lourdeshoek. Peter en meter waren Fl. Ketels en Mevr. Symons-Van Driessche, beiden respectievelijk deken en dekenin van Meulestede. De afgevaardigde van de burgerlijke stand der parochie zorgde voor de inschrijving van Lourder in het reuzenregister. Het doopsuiker werd kwistig uitgedeeld, gevolgd door een receptie in de feesttent op de hoek Meeuwen Albatrosstraat. Hier hadden de inwoners de gelegenheid reus Lourder te feliciteren. Hij was gekleed in zwarte werkkledij, zo kon iedereen zijn afkomst van havenarbeider herkennen. In gesproken taal luidde zijn naam: Loeder. Onder de volkstypen van Meulestede waren de loeders onder de havenarbeiders goed vertegenwoordigd. Lourder was daar nu het type van.

Het dekenijbestuur had de wens uitgesproken dat Louder vlug een gade zou kiezen voor het stichten van een reuzengezin. De reus heeft niet lang op zicht laten wachten. Enkele weken voor de jaarlijkse kermis van 1987 verspreidde de Koninklijke Dekening Meulestede de aankondiging van het huwelijk van reus Lourder. De tekst luidde: "Uitnodiging. **Ida Mande** en Lourder zijn dolblij U kennis te geven van hun huwelijk op zaterdag 5 september 1987 om 15 uur aan de parochiale kerk St.-Antonius – Abt. te Meulestede. Dit melden U met vreugde de fiere ouders, de wijk Kapiteinstraat en de wijk Lourdeshoek." We zien dat Lourder zijn gade gevonden had onder de volkstypen in de Kapiteinstraat.

Op de huwelijksdag ging reus Lourder te voet zijn reuzin Ida Mande afhalen aan de brug waar ze bijgebracht was op wielen. Samen trokken ze naar het plein voor de parochiekerk. Schepen Mevrouw Paula Mortier verbond reus en reuzin in de echt. Schepen G. Bracke bood hen de handelsbeurs op de Kouter als ambtswoning voor het jonge paar.

Als getuigen van het huwelijk was het reuzengezin van Bernard en Margriet uit de St.-Bernadettestraat aanwezig. Na de gebruikelijke formaliteiten van het huwelijk werden Lourder en Ida Mande met rijstkorrels bestrooid: de hoop op een gezin. Een derde wens van de leden der gebuurtedekening.

En ook dié wens ging in vervulling. Tijdens de kermisdagen van september 1988 werd een jongetje verwelkomd, genoemd **Gustje Bombardon**. Oorspronkelijk herinnerde de naam aan August Soelaert, muzikant bombardon, wonend in het beluik in de Meulestedesteenweg, vroeger Meulestedestraat, thans gesloopt. Zoals de ouders Lourder en Ida Mande feestelijk ingeburgerd werden, ook zo genoot Gustje een feestelijk onthaal. Bij de doop waren peter en meter vertegenwoordigd door Mr. Hamelinck en Mevr. Drieghe Agnes.

We vernamen van de heer Jozef Bontinck dat het bewaarde hoofd van de vroegere reus Bleuspoepe – eveneens uit Meulestede- met de blozende bolle wangen nu op de schouders werd geplaatst van de reus Gustje.

Het reuzengezin heeft maar weinig buurtkermissen meegemaakt. Gebrek aan zorgen had omstreeks 1990 het verdwijnen van de drie reuzen tot gevolg. Wel bleven de hoofden en karkassen nog bewaard maar de kledij en sieraden hadden een totale vernieuwing nodig. ⁽³⁰⁾

Mogelijk heeft de dekenij nog een vierde wens: de terugkeer van Lourder, Ida Mande en Gustje Bombardon? Het antwoord en de hoop laten we over aan het dekenijbestuur.

Gebuurtedekening en maatschappijen zijn vrij algemeen de initiatiefnemers voor het maken van reuzen. In 1987 constateren we een uitzondering op deze regel. Twee privépersonen, Bernard Terrie en Charles Janssens, die jaarlijks hun medewerking verleenden aan de Gentse feesten, namen het initiatief de Gentse reuzenfamilie aan te vullen met een spectaculaire reuzin. Bernard Terrie is een ervaren ambachtsman die vertrouwd is

met de kunst van het afdrucken en het maken van porseleinen poppen. Zijn zaak is bekend als "Het Gents Poppentheater" te Melle. Charles Janssens, Gentenaar, is regisseur aan de Vlaamse Opera, beroepshalve vertrouwd met actie en kledij in de toneelwereld.

Beide kunstenaars hebben zich laten inspireren door het wereldberoemde schilderij van Pieter Bruegel (ca. 1525-1569) "**Dulle Griet**" daterend van 1564 (Museum van den Bergh, Antwerpen). In een hallucinatorisch visioen maken we kennis met een utopistisch tafereel van kwaadaardige mensen, halfslachtige dieren, demonen, oorlog, brand, diefstal en vernietiging. Kwaadaardige Dulle Griet domineert het middenpaneel waar het visioen zich afspeelt. Symbolisch is het schilderij de historische spiegel van de beroerde periode tijdens de reformatie, met de gevolgen van dien. De Dulle Griet van Bruegel zou het model worden voor de kwaadaardige reuzin waarvan de naam bij de Gentse bevolking niet onbekend is in haar geschiedenis, toerisme en pittige beeldspraak.

De idee om de Gentse reuzenfamilie te verrijken met Dulle Griet kwam in 1987 tot stand. Bernard Terrie en Charles Janssens beoogden tijdens de aanstaande Gentse feesten in een stand van het poppenatelier te laten zien hoe een reuzin gemaakt werd. Vooraf werd in het poppenatelier van Bernard Terrie te Melle het hoofd van de reuzin geboetseerd. Gentse feesten 1987: vanaf 20 juli was het poppenatelier gevestigd op de Korenlei. Daar kon iedereen de opbouw en realisatie van de reuzin Dulle Griet ter plaatse zien en meemaken. Een echt verrassing: kunst, ambacht en volkscultuur werden in de stand van het Gentse Poppenatelier tot eenheid gebracht in de historische figuur Dulle Griet. De laatste dag van de Gentse Feesten, 27 juli, stond de reuzin kant en klaar voor de inhuldiging. De reuzin is een hoge slanke figuur van 4 m, geboetseerd, gekleed en getooid met alle accessoires zoals Pieter Bruegel haar heeft geschilderd. Het zonderling uitzicht van de

uitstralende ogen werd bekomen door de implanting van glas van een uurwerk voor de iris. Zo bekwam met het expressief effect zoals op het schilderij wordt afgebeeld.

De inhuldiging van de reuzin greep plaats op de Korenlei, opgeluisterd door gezellige fanfaremuziek. Schepen Bracke vervulde de officiële formaliteiten voor de inschrijving van Dulle Griet in het register van de burgerlijke stand. In zijn toespraak feliciteerde hij Bernard Terrie en Charles Janssens voor de mooie aanwinst van de nieuwe reuzin, de nadruk leggend op de kunstvolle prestatie.

De schepen beloofde, binnen afzienbare tijd, er voor te zorgen dat al de Gentse reuzen een vaste en veilige woonplaats zou worden toegewezen.

In afwachting dat de officiële belofte in vervulling zou gaan werd de reuzin uit haar bamboekarkas bevrijd en overgebracht naar het Gents Poppentheater te Melle bij Bernard Terrie.

In haar huisvesting te Melle genoot Dulle Griet een eenzaam eentonig leventje, helemaal afwijkend van de betekenis van haar naam. Op uitnodiging van de historische reuzen Willem, Beatrijs en Isabella werd Dulle Griet in juni 1989 uitgenodigd naar de kermis te Heusden om mee te stappen in de reuzenomwegang die daar nog plaats grijpt. Na deze verplaatsing werd Dulle Griet roemloos weggeborgen in het Poppenatelier, het begin van de aftakeling.

Het zonderling verhaal van de reuzin Dulle Griet eindigt zoals Pieter Bruegel haar geschilderd heeft in het visioen van de vernieling. In beeld is ze na vierhonderd jaar bestaan nog de kwaadaardige vrouw gebleven. Na een tienjarig bestaan als reuzin is de werkelijkheid helemaal anders, ze wordt zelf het slachtoffer van aftakeling en vernieling.

We danken Bernard Terrie voor de informatie die hij ons bezorgde over zijn reuzenpop Dulle Griet. Met hem eindigen we ons verhaal met de hoopvolle vraag: "Wie weet wanneer komt ze nog eens te voorschijn?"

17. Dekenij Bevrijdingslaan en E. Seghersplein

We hebben er reeds meermaals de aandacht op gevestigd dat de dekenijen een belangrijke rol gespeeld hebben in het tot stand komen van reuzen en hun familiale deelname aan feestelijkheden. De DEKENIJ BEVRIJDINGSLAAN en E. SEGHERSPLEIN is daar een recent voorbeeld van.

Tijdens de 12de grote braderij deed reus **Juulke** zijn intrede in de dekenij. Een uittreksel van zijn doop door de pastoor-deken van Sint-Jan-Baptist vermeldt: "JUUL, werd gezegend in zijn parochiekerk van St.-Jan-Baptist te Gent op datum van 23 juni 1988 in de avondmis van 19 uur ter gelegenheid van de braderijfeesten in de Bevrijdingslaan. Vaders en Moeders: de mensen van de Bevrijdingslaan. Meter: Mevr. Huguette Somerling-Vermeulen, Peter:de Heer N.

Reuzen Juul en Catari bij hun huwelijk op 29 juni 1991 tijdens de 15de Grote Braderij van de Dekenij Bevrijdingslaan

Bouquet, schepen. Stempel: Sigillum Ecclesiae: Rob. Vandenbossche, pastoor van St.-Jan-Baptist, deken van Gent West." Het doopsuiker werd niet vergeten en rijkelijk uitgedeeld. Na de plechtigheid maakte Juulke kennis met zijn vaders en moeders in de mooi versierde buurten.

Reus Juulke is een modern stadsmens, lachend gezicht, mooie hoed, geruite jas en pantalon. Zijn figuur is 4.50m hoog, hoofd van papier, metalen karkas; een gewichtig man van circa 100 kg zich verplaatsend op wieltjes. Juulke is de personificatie van de heer Willy Somers, een bekend en geliefd deken van de Bevrijdingslaan en E. Seghersplein. Hij verleent zijn medewerking aan het "Informatieblad" van de dekenij waarin hij de rubriek verzorgt, geschreven in 't Gents dialect "Om nie te vergete", ondertekend: Juulke.

Tijdens de grote braderij van 22-24 juni 1990 werd de grootte van de lange reus nogmaals in herinnering gebracht in de zoekwedstrijd. De vraag luidde: "De lengte van onze reus Juulke (van de voet tot hoed)".

Geef me je hond
als ik mijs weg niet vind,
als ik een kind ben
dat verdoeld is in de tijd
en als de lange reis pas echt begint,
wees dan een engel
die me leidt
langs de stenen
en de huizen
naar een huis
om te schoolen
waar we lachen om het huilen
van de wind om in te spelen
en te eten
en alles te vergeten
en te weten
dat jij het bent

Gehuwd op het Bisschop Seghersplein - Gent

Juul + Katrien

29 Juni 1991
de pastoor-deken

getuige

getuige

29-6-1991
Sint-Jan-Baptistkerk

Huwelijksattest van de reuzen Juul en Katrien op 29 juni 1991 (Dekenij Bevrijdingslaan)

Juulke was naar de dekenij niet gekomen om alleen te blijven. Het 15de Grote Braderijjaar 1991 was er inderdaad een “Om nie te verge-te”. Op donderdag 27 kwam een reuzin in de buurt wonen; de doopplechtigheid greep onmiddellijk plaats in de Sint-Jan-Baptistkerk waar ze de naam **Catarina** kreeg. Het reuzenfiguur is ontleend aan een bekend volkstype, Marguerite Bontinck uit de Nekkersputstraat. Als tiener van de jaren 1930 wou Marguerite operazangers worden, maar in die carrière slaagde ze niet. In de Brugsepoort was ze bekend als zangeres voor liefdadigheidsfeesten. Haar talent liet ze ook horen in de cafés als verkoopster van boterhammen met kaas, lever en worst. De caféklanten kregen als toemaatje van Marguerite haar mooie stem te horen. Haar lijfspreuk noemde ze “Catari”, een Napolitaans lied dat rond de eeuwwisseling zeer bekend en verspreid was. Het lied was ook te Gent succesvol als schlager ingeburgerd. Op die manier kreeg Marguerite de bijnaam Catari en erfde ook de reuzin de naam Catari. De echte Marguerite was op de doopplechtigheid niet aanwezig. Ze genoot de leeftijd van 82 jaar jong, verblijvend bij haar dochter in Canada. Als reuzin ziet ze er jong uit. Juulke hoefde niet lang na te denken om haar in huis op te nemen als echtgenote. Twee dagen na haar aanwezigheid in de buurt greep de huwelijksplechtigheid plaats omringd door een twintigtal reuzen.

De feestviering begon op 29 juni 1991, te 15 uur, met een reuzenoptocht. De Gentse familie was vertegenwoordigd door Pierke, Dille, Charelke, Tjaak en Ivo, Berten de Bloemist, Kroakamandelwijveke. Te 15.30 uur greep de huwelijksplechtigheid plaats op het E. Seghersplein. De ambtenaar van de burgerlijke stand, schepen Noël Bouquet, verklaarde in de echt verenigd te hebben: “Juulke van de Bevrijdingslaan/ geboren te Gent, 23 juni 1988 / petekind van de heer schepen Noël Bouquet / en mevrouw Huguette Somerlinck / Catari van de Bevrijdingslaan / geboren te Gent, 27 juni 1991/ petekind van de heer

Martin Temmerman en mevrouw Carine Willems./ Gent 29 juni 1991./ N. Bouquet/ Stadbestuur van Gent”.

Na het burgerlijk huwelijk volgde de inzegening door de pastoor-deken E.H. Vandenbossche. De huwelijksakte vermeldt: “Juul en Katarien, 29 juni 1991” met de handtekeningen van de getuigen, de ambtenaar van de burgerlijke stand, de pastoor-deken. De akte is opgeluisterd door een mooi gedichtje waarvan we de inleiding citeren. “*Geef mij je hand/ als ik mijn weg niet vind. / Als ik een kind ben / dat verdwaald is in de tijd/ en als de lange reis pas echt begint, / wees dan een engel die me leidt./ ..*

Feitelijk had de reuzin op 29 juni drie namen: Catarina, Catari en Katrien. We maken ons daarover geen zorgen. In de volksmond noemen we de reuzen: Juulke en Catari en zo blijven ze heten in de toekomst. Moge het gezin nog vele jaren stand houden voor het opluisteren van feestelijkheden binnen en buiten de dekenij.

De gegevens over de reuzen hebben we hoofdzakelijk te danken aan Mr. en Mevr. W. Somerlynck - H. Vermeulen. Ze werden geschonken aan het Oostvlaams Reuzenarchief. Hartelijk dank.

18. De Gentse Feesten 1988

De Gentse Feesten 1988 werden verrijkt met twee reuzen: Pierke en O. Dille.

Reus Pierke kwam tot stand in het atelier van het Reizend Poppentheater Magie onder de leiding van Jean-Pierre Maeren, met de medewerking van de naaister Liliane De Meyer en de kunstenaar Michel Bracke. Jean-Pierre Maere is een bekend figuur in het poppentheater binnen en buiten Gent. Hij ontving de zilveren medaille van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur voor zijn verdiensten als scenograaf en poppenspeler. Het Gentse Pierke is de jonge held die alle poppenspelen laat eindigen met de zegepraal van de waarheid en de rechtvaardigheid. Reus Pierke werd tijdens de Gentse feesten ingehuldigd op vrijdag 15 juli met de gebruikelij-

ke inschrijving in het bevolkingsregister, gepaard gaande met de doopplechtigheid: Lily Castel was meter, Paul Vlaeminck, stadsbestuur Gentse feesten, was peter. 's Anderendaags deed Pierke zijn eerste omme-gang in de 15de Openingsstoet van de Gentse Feesten, een traditie die hij tot op heden in ere heeft gehouden.

Ondertussen was reus Pierke meermaals aanwezig op diverse braderijen en buurtkermissen in't gezelschap van een verwante uit de grote Gentse reuzenfamilie.

Reus Pierke, het symbool van het Poppentheater Magie, voelt zich nog jong om een rol te spelen in het actieve volksleven. Het poppentheater Magie heeft in de loop der jongste jaren veel blijdschap gebracht in alle standen en leeftijden in onze gemeenschap. We mogen J.P. Maeren hiervoor dankbaar zijn en waarderen. Moge het Poppentheater Magie nog vele jaren met reus Pierke en't kleine Pierke die blijde boodschap brengen in de Gentse gemeenschap, de plaats waar het echte Pierke thuis hoort.

De tweede reus die tijdens de feesten van 1988 tot stand kwam noemt Odille de Follies, in de volksmond bekend als O. Dille. Het is een travestiereuzin die de acteur Dille uitbeeldt. Tijdens de Gentse Feesten trad Dille op in het travestiegezelschap Paris Follies in de Reinaertstraat te Gent.

De naam van de mecenas die de reuzin schonk aan de levende Dille is ons niet bekend. Op die manier werd de echte Dille eigenaar van zijn eigen reuzenfiguur **O. Dille**, travestiespektakelgezelschap van René De Schepper, St.-Martens-Latem.

De eerste kennismaking van O. Dille met de leden van de Gentse reuzenfamilie en met de Gentenaars geschiedde tijdens de Openingsstoet van de Gentse feesten, 16 juli 1988. De officiële plechtigheid van zijn doopsel greep plaats tijdens de Spektakelbeurs op 26 juli, het slot van de Gentse Feesten. De ambtenaar van de burgerlijke stand, schepen Georges Bracke, zorgde voor de inschrijving van O. Dille in de burgerlijke stand, met als getui-

gen: meter Mevr. G.Bracke en peter Paul Vlaeminck, Stadsbestuur Dienst Gentse Feesten.

De jaarlijkse bezigheden van reuzin O. Dille waren: deelname buurtbraderij zoals deze van de dekenij Bevrijdingslaan; aanwezigheid op buurtkermissen en op de Gentse Feesten. De aanwezigheid van O. Dille genoot overal sympathie en bewondering voor de mooie reuzin.

Dilles travestiegezelschap Paris Follies vzw werd in 1995 ontbonden. Sindsdien is de travestiet O. Dille nog altijd met succes op het podium blijven acteren voor een talrijk publiek. Reuzin O. Dille bleef ook nog altijd haar rol spelen in feeststoeten en op kermissen. Qua symbolisch figuur is reuzin O. Dille ongetwijfeld een unicum in de Vlaamse reuzenfamilie.

19. September 1988

Het bestuur van de Koninklijk Dekenij Normaalschoolstraat en Zwijnaardsesteenweg vierde zijn gouden jubileum tijdens de bevrijdingsfeesten van september 1988. De feestelijkheden gingen gepaard met de erkenning "Koninklijke Dekenij" en de inhuldigen van een nieuw vaandel, een nieuwe dekenij en een nieuwe reus.

De reuzen **Tjaak** en **Ivo**, gewezen vioolkrabbers, zijn nu schoolkinderen geworden. Ter gelegenheid van het jubileum had men deze eerste reuzen gerenoveerd met een nieuw geboetseerd aangezicht, geïnspireerd op de komische filmfiguren Laurel en Hardy. Ze zijn gekleed als schoolkinderen. De nieuwe reus werd gedoopt op 1 september 1988 met de naam **Kleine Charles**. De plechtigheid werd bijgewoond door de echte figuur Charles Hussein, 92 jaar, gewezen drukker, ex-bestuurslid van de dekenij gedurende de jaren 1955-1981.

De ontwerper van de reus is René Coune. Voor het gieten van de vormen deed R. Coune een beroep op Lieve Combel. Michel Everaert zorgde voor het vlechtwerk, Godelieve De Groote voor de kledij. De echte

Charles Hussein heeft als model gediend voor zijn evenbeeld: hij draagt een petje, donkerblauwe pantalon, effen grijze jas, donkerrode das op wit hemd.

Tjaak, Ivo en Kleine Charles bevinden zich nog altijd in goede gezondheid. Jaarlijks nemen ze deel aan de lokale bevrijdingsfeesten, buurtkermis en de Gentse feesten. De buurttedekening verdient een pluimpje voor haar goede zorgen en behoud van het reuzengezin.

In de loop van onze studie hebben we in de mate van het mogelijke namen genoemd van de ontwerpers en / of personen die hun medewerking verleenden aan het maken van de karkas, hoofden, kledij, versiering, etc. De drie reuzen die we in voornoemde bijdrage hebben behandeld, Tjaak, Ivo en Kleine Charles, zijn herkomstig uit het atelier van de v.z.w. Dutsenclub. Van deze bijdrage maken gebruik om de aandacht te vestigen op de activiteiten en verdiensten van v.z.w. Dutsenclub te Ledeberg op het gebied van de reuzenbouw. De informatie werd ons bezorgd door de heer Robert Maes, voorzitter van de Dutsenclub die vele jaren samengewerkt heeft met René Coune.

Een inventaris van de reuzen die de jongste jaren ontworpen, gemaakt en/ of gerestaureerd werden door de Club illustreert de verdiensten van deze vereniging.

1987: Dutske, Ledeberg. 1988: restauraties hoofden in polyester van Tjaak en Ivo, Gent. 1988: Kleine Charles, Gent. 1990: Abel, Boterlekkers, Ledeberg. 1992: Restauratie Romain De Coninck, Ledeberg. 1992: Kiekeboe, Restaurant Zulte.

De hoofdfiguur van de reuzeontwerpers en -bouwers was René Coune, (° Gent 1942 +Ledeberg 1995.) Zijn beroep was schilder-behanger bij het OCMW. Zijn hobby schilderen en beeldhouwen. Zijn echte grote liefde was het ontwerpen van wagens voor carnaval Ledeberg, Lichtstoet Ledeberg, Gentse feesten. Boetseren en schilderen waren het leven van René Coune. Zelfs tijdens zijn ziekte

heeft hij nog harder gewerkt en gevochten, zo verklaarde René aan zijn goede vriend Robert Maes.

20. De belleman

Gent was vanaf 1977 de enige stad in Vlaanderen die een officiële stadsomroeper had. Zijn debuut begon in 1972 tijdens de eerste Drongense kunst-en ambachtsmarkt. Men was op zoek naar de figuur van de vroegere champetter. Zijn taak was het verkondigen van de feestelijkheden, boodschappen overmaken, handhaven van de orde. De acteur Julien Pauwels (° Gent 1929) was bereid het champettermodel te vertolken.

Toen Drongen in 1977 gefusioneerd werd bij Gent, deed het Gentse stadsbestuur een beroep op Julien Pauwels om de Gentse bel-

Belleman Julien Pauwels stapte trots naast zijn reus tijdens de openingsstoet van de Gentse feesten (foto Marcel Daem)

leman te willen worden. Hij was daartoe onmiddellijk bereid, het toneelspelen zit hem in het bloed. Sindsdien behoort zijn figuur in het stadsbeeld voor het aankondigen van feestelijkheden. In 1987 nam Julien deel aan het eerste wereldkampioenschap van de bellemannen, officieel genoemd "town criers". De wedstrijd greep plaats in Engeland, op het eiland Wight. Julien behaalde er een eervolle plaats met de proclamatie van de "sympathiekste belleman". Het gevolg was dat twee jaar nadien, van 5 tot 12 juni 1989, het tweede kampioenschap gehouden werd in Gent. De ORDE VAN DE BELLEMAN, gesticht te Gent in 1988, onder het voorzitterschap van Jean-Pierre Vanderdonck, was van oordeel dat het internationaal bellemannenkampioenschap te Gent de ideale gelegenheid was om de Gentse reuzenfamilie te vermeerderen met een reus **Belleman Julien**, de figuur van de officiële stadsomroeper Julien Pauwels.

Het ontwerp van de reus werd toevertrouwd aan Jean-Pierre Maeren van het Poppentheater Magie, met de medewerking van de kunstenaar Michel Bracke en Liliane De Meyer voor de kleding. Dezelfde handen die reus Pierken hebben tot stand gebracht.

Het kampioenschap startte op 5 juni 1989 en duurde tot 12 juni. Julien Pauwels was de gastheer, hij mocht aan het kampioenschap niet deelnemen. Wel had hij voldoende gelegenheid om zijn omroeperstalent te laten horen in de onderrichtingen als ceremoniemeester van deze grote internationale plechtigheid. 94 bellemannen en 4 bellevrouwen waren aanwezig. Eén belleman uit Braine-l'Alleud en één uit Kortrijk verdedigden de Belgische titel. De andere kandidaten kwamen uit Australië, Bermuda-Eilanden, Canada, Duitsland, Nederland, de Verenigde Staten en 63 deelnemers uit Engeland.

De zondagvoormiddag van het kampioenschap, 11 juni, greep de optocht plaats waarin de bellemannen en -vrouwen opstapten in het stadscentrum met aan het hoofd de reus Belleman Julien. Bij zijn aankomst aan het stadhuis greep de plechtigheid plaats van de

doop; meter en peter waren Mevr. Balthazar, echtgenote van de gouverneur van Oost-Vlaanderen en Rudy van Quaquebeke, schepenen van cultuur.

Reus Belleman Julien heeft het heel wat gemakkelijker dan de dienst van de stadsomroeper Julien. Vanaf 1989 maakte hij ieder jaar de ommeegang mee van de openingsstoet van de Gentse feesten.

De Orde van de Belleman heeft niet enkel als doel zorg te dragen voor het onderhoud en bewaring van de reus. Haar hoofddoel is de herwaardering van de belleman in de gemeenschap en de bescherming van de roepstenen in de dorpen.

Na de feeststoet van 19 juli 1997 en de officiële opdrachten tijdens de Gentse feesten nam Julien Pauwels afscheid van zijn rijk gevulde bellemancarrière 1976-1997. Zijn taak is nu toevertrouwd aan Willy Van De Putte en Jean-Pierre Van De Perre. We zijn er van overtuigd dat de reus Belleman het even goed zal stellen onder hun toezicht en begeleiding om zijn reuzenopdracht succesvol te vervullen tot het genoegen van de bevolking en de goede naam van de Gentse reuzenfamilie.

21. De kroakamandel

Op de Groentenmarkt, aan het Groot Vleeshuis, bevindt zich de pillorijn (galg op driepikkel), de plaats waar vroeger misdadigers werden tentoongesteld. Een stukje smeedwerk is nog zichtbaar achter het typische estaminet "het Galgehuisje". In 1986 ontstonden hier de Galgenfeesten. Tijdens de vierde feestelijkheid, op 14 mei 1989, werd hier de folkloregroep De Kroakamandel gesticht, een vereniging die startte met 19 leden onder het voorzitterschap van Jean Van De Perre uit Wondelgem, met als erevoorzitter: dame Antoinette Vandeputte. Het doel van de folkloregroep was deelname aan feestelijkheden en tevens de herinnering aan de vroegere Gentse kroakamandelwijveke levendig te houden in de Gentse gemeenschap. De naam van de groep is ontleend aan een

bekend figuur die thuishoorde in de galerij van de Gentse volkstypen. Het kroakamandelwijveke ging rond met gebakken amandels overal waar er veel volk was. Ze droeg altijd een zwart kleed, witte voorschoot en een korf kroakamandels aan de arm die ze bestelde in een papieren puntzakje, een versnappering voor de vroegere volksklasse.

De eerste verkoopster van kroakamandels zou Marie Ysebaert (° Sint-Kruis-Winkel 1880) geweest zijn, ze droeg de naam Mietje Kroakamandel. Haar dochters Clarisse Devaere en Josephine Baeyens hebben het beroep verder uitgeoefend. Laatsgenoemde was bekend als Fientje 't Amandelwijveke. Na de twee generaties werd het secreet en de verkoop van kroakamandels overgemaakt aan dame Antoine Vandeputte. In 1979 heeft ze een toelating aangevraagd voor het uitoefenen van een ambulante activiteit en in 1980 heeft ze die bekomen: ambulante kroakamandelverkoop. Vanaf die datum was dame Antoinette, als kroakamandelwijveke present in het Museum voor Volkskunde tijdens de Gentse feesten. Vele Gentenaars willen die lekkernij, uit de tijd van toen, thans nog eens proeven.

Kort na de stichting van de Folklore groep 'De Kroakamandel' in 1989 werd het initiatief genomen een reuzin tot stand te brengen die de stempel zou drukken op de faam van de vereniging, nl. het behoud van het Gentse kroakamandelwijveke. Het model voor de reuzin moest niet ver gezocht worden; dame Antoinette Vandeputte was ere-voorzitster van de groep. Ook de naam was vlug gevonden: reuzin **Antoinette Kroakamandelwijveke**.

Het maken van de reuzin werd toevertrouwd aan Fabien Audooren uit Lovendegem, muzikant bij de Vieze Gasten (theater bij St.-Jacobs), begaafd met een talent voor beeldhouwen. De reuzin lijkt helemaal op de levende figuur van 't kroakamandelwijveke. Ze draagt een lang zwart kleed met daarboven een witte voorschoot mooi afgewerkt met kantwerk. De draagmand is helemaal gelijk-

Reuzin Antoinette Kroakamandelwijveke en model Antoinette Vande Putte op stap tijdens de openingsstoet van de Gentse feesten op 14 juli 1990. Let op de Kroakamandelwijveke-pop vastgehouden door model Antoinette

kend op het model van de authentieke mand waarmee het beroep werd uitgeoefend. De reuzin wordt op wiertjes vooruitgetrokken voor de ommegang.

De inhuldiging van de reuzin gebeurde tijdens de stoet van de Gentse feesten op 14 juli 1990. De doopplechtigheid greep plaats op het stadhuis. De reuzin kreeg de naam Antoinette Kroakamandel voor de inschrijving in het register van de burgerlijke stand. Gouverneur Herman Balthazar was peter; Mevr. Gilbert Temmerman, echtgenote van de burgemeester was meter.

Vanaf den beginne van het intrede in Gent had de reuzin drukke bezigheden. In septem-

ber 1990 was ze aanwezig op het verjaardagsfeest van koning Boudewijn (°7 sept. 1930) op de Heizel te Brussel. In 1990 en 1992 was de reuzin te gast op de buurtfeesten van het Hospice, idem in de St.-Bernadettestraat bij het kroostrijke gezin van Bernard en Margriet, idem braderij Bevrijdingslaan bij de reuzen Juul en Catari; idem op de reuzenstoet te Deurne (Antwerpen). Jaarlijks nam Antoinette Kroakamandel deel aan de openingsstoet van de Gentse feesten. Een zeer rijk gevulde agenda bewijst het succes van haar figuur.

Reuzin Antoinette bevindt zich nog in goede gezondheid. De Folklore groep de Kroakamandel is gevestigd in de herberg Erika (Ottergemse steenweg 251 Gent). Voor wat de zorgen van de huisvesting en begeleiders en/of dragers betreft blijft de reuzin, zoals de grote meerderheid van de Gentse reuzenfamilie, een probleem. Met de groep koesteren we de hoop dat de reuzin dit probleem nog jaren moge overleven voor het behoud en bescherming van de Gentse folklore. We danken de Folklore groep, haar ere-voorzitster dame Antoinette, en haar voorzitter voor de informatie die ons werd verstrekt, een verrijking van het Reuzenarchief van de Bond.

22. De bouwvakker

Het Stedelijk Instituut voor het Bouwbedrijf (S.I.B Martelaarslaan 13 Gent) vierde in 1992 zijn twintigjarig bestaan. De leraar publiciteitsschilderen, H. De Troyer, nam het initiatief een reus te maken die het symbool uitbeeldt van S.I.B. nl. een student metselaar.

Hoe de reus zou worden genoemd lag voor de hand: de benaming van de school, afkorting S.I.B. Een leerling van deze specifieke bouwschool is een Sibke. Conclusie: de reus kreeg de naam Sibke de Bouwvakker. Het geraamte van aluminium, het hoofd en de handen werden gemaakt door leerlingen houtbewerking en reclameschilderen, respectievelijk onder leiding van de leraars Herman De Troyer en Jean Martens. Sibke is ongetwijfeld een uitzonderlijk lichtgewicht in de Gentse reuzenfa-

milie: hij weegt amper 20 kg en is 4 m hoog. Hij wordt uitgebeeld als leerling-bouwvakker: gele helm, truweel in de rechterhand, bouwsteen in de linkerhand, grijze overall als werkkledij. Reus **Sibke de Bouwvakker** werd geboren op 22 mei 1992 om 18 h. De mooie kaligrafische geboorteakte vermeldt: "Sibke de Bouwvakker van het mannelijke geslacht, kind van directie en het personeel van het Stedelijk Instituut voor het Bouwbedrijf. Akte opgemaakt op 22 mei 1992, na vaststelling en op aangifte van de ouders in aanwezigheid van Peggy Pelfrene, meter, en Schepen Danny Van De Wynckel, peter, door Noël Bouquet, schepen, ambtenaar van de burgerlijke stand van de stad Gent."

Op de plechtigheid waren verschillende Gentse reuzen aanwezig: Abel (Ledeberg), Julien de Belleman, Ajuinboer (Ledeberg), Dutske (Ledeberg), Dille. Tijdens de open-deurdag van het Instituut, op 28 mei 1992 stond Sibke in het gezelschap opgesteld van de Gentse reuzenfamilieleden. Vanaf 1992 maakte Sibke de jaarlijkse feeststoet mee van de Gentse feesten. Hij is nog altijd gezond en welvarend onder de goede zorgen van het Instituut en zijn Sibkes.

23. Dekenij van het Sint-Pietersstation

Het patrimonium van de Gentse reuzen sluiten we af in oktober 1996. Voor dit jaar komen twee kerksluiters aan bod, een reus en een reuzin, die op zinvolle manier het Gentse volksleven vertegenwoordigen op het terrein van ontspanning en lokale geschiedenis.

We starten met de Koninklijke Dekenij van het Sint-Pietersstation, qua oppervlakte, de grootste dekenij van de stad. In 1996 vierde ze haar 80ste verjaardag. Bestuurslid Etienne Flerick was van oordeel dat dit jubileum kon gepaard gaan met de inhuldiging van een reus. Zijn idee was een stationschef te laten maken die zou kunnen optreden als feestchef van de statie. Het initiatief werd door het dekenijbestuur bijgetreden. De leden van de

gebuurtedekening kregen hiervan kennis in een omzendbrief van 30 mei 1996. De voorzitter van de dekenij, Walter Strobbe, laten we hierover aan het woord in zijn omzendbrief. *“Dit jaar wil de dekenij, ondermeer, duidelijk aanwezig zijn tijdens de Gentse Feeststoet, namelijk met een reus. Aan die reus wordt momenteel gewerkt door een gekende reuzenmaker. Het stelt een treinwachter voor uit het begin van de jaren 1900 (bedoeld wordt een feestchef van de statie, circa 1913, toen het St.-Pietersstation werd gebouwd met het oog op de Wereldtentoonstelling te Gent). We zouden het zeer op prijs stellen, indien uw bedrijf een steentje zou willen bijdragen tot de verdere vormgeving van ons gedufd project. Het vernieuwde Maria-Hendrikaplein dat volgend jaar wordt opengesteld zou door onze reus kunnen worden ingewandeld. De heer Etienne Flerick, onze PR-man (public relationman) is bereid om u uit te leggen hoe uw bedrijf als wederdienst enig publicitair effect uit die reus kan halen”*.

Voor meer informatie over de reus zijn we te rade gegaan bij protocolchef Etienne Flerick. Het dekenijbestuur was van oordeel dat een feestchef van St.-Pietersstatie het beste type zou zijn om de naam van de buurt te weer spiegelen. Wel moet de reus een grote strop dragen om hem te typeren als Gentse reus. Eens akkoord over het reuzentype, werd een beroep gedaan op J.P. Maeren, Poppentheater Magie (Gentbrugge); voor het ontwerp en de afwerking van de reus tegen de aanstaande Gentse feesten. Met de medewerking van de kunstenaar Michel Bracke, Guy Abeloos, Liliane De Meyer voor de kleding en het rietbedrijf Rotta te Zottegem kwam de reus, Feestchef van St.-Pietersstatie tot stand. Hij is een prachtige draagreus met rieten karkas die het monteren, het dragen, het vervoer en het wegbrengen makkelijk maakt. De reus is 2.70 m groot. De figuur is getooid met de typische pet en jas van stationschef. Het hoofd, 80 cm groot, vertoont veel gelijkenis met het aangezicht van de protocolchef Etienne. Het hoofd kan makkelijk draaien, ja-

en neeknikken, zijnde de hoedanigheden van een feestchef.

In afwachting dat de oproep voor de financiële hulp gunstig wordt beantwoord, zijn Etienne Flerick en Marie-Jeanne als hoofdsponsors opgetreden om tijdig te kunnen klaar komen met de reus tegen de Gentse Feesten.

Voor de naam van de reus werd gekozen: **Tjenne de Strop, Feestchef van Sint-Pietersstatie**. De motivering omvat drie elementen. 1° "Tjenne" is de Gentse uitspraak van de vleinaam Etienne Flerick, de protocolchef van de dekenij. 2° "de Strop" wijst op de Gentse herkomst en de aard van het karakter. 3° "van St.-Pietersstatie" betekend dat de reus dezelfde rol zal spelen als de public relationman Etienne van de dekenij. De reus wordt de feestchef van de dekenij én van het station-NMBS binnen en buiten de stad Gent.

Tjenne de Strop deed zijn intrede op 20 juli 1996 in de feeststoet van de Gentse feesten. Zijn naam wordt voor de eerste maal vermeld in de programmabrochure. De deelname aan de stoet was maar een formaliteit om zijn aanwezigheid in de Gentse reuzenfamilie aan te kondigen.

Op donderdag 25 juli werd Tjenne de Strop voor de eerste keer ingeschakeld voor de festiviteiten van de traditionele markt op het Maria-Hendrikaplein. De inhuldiging beperkte zich tot een receptie in het Museum van Hedendaagse Kunst, Hofbouwlaan, Citadelpark waar Tjenne, Feestchef van St.-Pietersstatie, als wacht was opgesteld. Burgemeester Beke, gewezen bestuurslid van de dekenij, sprak met lof over het initiatief en de realisatie van de reus. Na de receptie werd stoetsgewijze overgestapt naar het Flandria Paleis aan het St.-Pietersstation begeleid door een fanfare. De reus bleef drie dagen tentoongesteld in de vestibule van het Flandria Paleis. De public relation-man vond het wat voorbarig om Tjenne de Strop direct te laten dopen en officieel zijn geboorte en naam te boeken in het register van de burgerlijke stand. De officiële plechtigheden grijpen

plaats als de werkzaamheden van het vernieuwde Maria-Hendrikaplein zullen afgevoerd zijn. Ondertussen heeft de reus een paar bezoeken gebracht aan feestelijkheden binnen en buiten de stad.

Op vrijdag 6 september was Tjenne vertegenwoordigd op de inhuldiging te Ledeberg van de reus Koen Crucke. Hij maakte er kennis met de zes Ledebergse reuzen. Op 28 september nam de reus deel aan de Ezelsfeesten op Sint-Amandsberg.

Op de Kapellekensfeesten van oktober te Melle was de komst van Tjenne een grote verrassing in de Burgstraat. De reus werd begeleid door een lied gezongen door Etienne Flerick. Tjenne maakte ook een paar dansspasjes die herinnerden aan het oudreuzenlied "Kere weerom, Reuze, Reuze." De volkse buurt was zo enthousiast dat ze begon mee te dansen met de reus.

Ten slotte vermelden we de vrienden van Tjenne die hun medewerking verleenden aan de "omgang" met de reus in zijn diverse behandelingen: François Spilier, Alain Claeys en Gilbert Cannoot, respectievelijk reuzendrager, -vervoerder en begeleider.

Met de steun van het bestuur en de bewoners van de dekenij is een mooie toekomst weggelegd voor Tjenne De Strop, Feestchef van Sint-Pietersstatie. Moge hun hoopvolle verwachtingen gunstig worden gerealiseerd en gewaardeerd.

De reus werd officieel ingehuldigd in mei 1997.

24. Het Begijntje Matteken

De tweede heksluiters van de groei, bloei en snoei van de Gentse reuzenfamilie in 1996 is een historisch figuur uit het ST.-ELISABETH-BEGIJNHOF waaraan de naam Jonkvrouw Mattestraat is ontleend.

Keren we even terug naar de vijfde buurtfeesten in 1981 waarin de reuzin Begijn Cordule, grootjuffer, werd ingehuldigd. Als gezaghebbend figuur van het oude begijnhof nam ze tijdens de inhuldiging de gelegenheid te baat om haar ongenoegen uit te spreken over het

stadsbestuur in verband met de werken van de renovatie en de restauratie van haar begijnhof. De buurtfeesten van het Elisabethbegijnhof v.z.w. zijn op vrijdag 23 tot 25 augustus 1996 gestart met "Inhuldiging reuzin **Begijntje Matteken.**" Graag geven we een kort antwoord op de vraag: "Wie is begijntje Matteken?"

De legende van het begijntje Matteken in het St.-Elisabethbegijnhof te Gent werd in 1631 opgetekend door abt Joseph Geldoph van Ryckel (1581-1642).

Matteken was een begijntje die met minachting behandeld werd door de grootjuffer. De dinsdag voor Aswoensdag van het jaar 1470 werd ze door de grootjuffer niet uitgenodigd om vastenavond mee te vieren. Totaal ontderd ging ze haar verdriet uitspreken bij het kruisbeeld in de begijnhofkerk, de huidige St.-Elisabethkerk. Tot haar verwondering hoorde Matteken een antwoord op haar klachten uit de mond van Christus aan het kruis. De goddelijke boodschap zei haar: "Ga naar de grootjuffer; zeg dat ik U gezonden heb!" Matteken maakte het hemels bevel over aan de groot-

UITREKSEL UIT HET
REGISTER VAN DE
BURGERLIJKE STAND
VAN DE REUZEN

Op 23 augustus 1996 te 19 uur 's te Gent geboren:
BEGIJNTJE MATTEKEN

reuzin,
woonachtig in het Elisabeth-huis, Rabotstraat 11
althier, in bijzijn van de heer De Boose Leon, peter
en mevrouw Dobbels Ludavina, meter, U.Z.W.
Elisabeth-Begijnhof, geestelijke vader door de heer
John Strooven vertegenwoordigd, Plasschaert
Francois bouwver van de reus, Pauwels Achiel,
beeldhouwer van het hoofd en Lemm Lot,
kleermakster,
waarvan akte, na vaststelling opgemaakt oordeel
Noël Bouquet, Schepen van de Stad Gent,
Ambtenaar van de Burgerlijke stand.

Na voorlezing hebben met ons ondertekend:

De Getuigen, De Ambtenaar van
de Burgerlijke Stand,
Noël Bouquet.

Begijn 'Matteken' werd op 23 augustus 1996 ingehuldigd in het Sint-Elisabethbegijnhof (Foto Lutgarde Daem).

juffer. Nu mocht ze mee aan tafel zitten. Na de maaltijd verliet Matteken de feestviering en trok ze naar de kerk om Christus te bedanken voor de gunst die ze genoten had. In de kerk komend begonnen de klokken vanzelf te luiden. Opgeschrikt liepen de feestvierende begijntjes naar de kerk. Daar zagen ze het biddend Matteken zittend op haar knieën. 't Begijntje was dood.

Het Mattekenskrus uit het oud begijnhof wordt bewaard in het groothuis van het begijnhof te St.-Amandsberg. Het is een replek van een kruis te Keulen dat duidelijk de stijlkenmerken vertoont van een Keulens atelier circa 1330. De stijlkenmerken van het Mattekenskrus in het begijnhof te St.-Amandsberg zijn neogotisch.⁽³¹⁾ Het project en de realisatie van de reuzin kende verscheidene medewerkers. Aan François Plasschaert, Rabotstraat, werd de zorg toevertrouwd voor het maken van een degelijk karkas. Hiervoor ging hij zijn licht opsteken bij de reus Sibke van het Hoger Instituut Bouwbedrijf. Matteken is 4.20 m groot. Alfred Pauwels,

keramiekatelier Mariakerke, nam het uitzicht en de afwerking van het hoofd op zich. Mevrouw Lot Lemm uit Vilvoorde is de naaister die zorgde voor de aangepaste historische kledij van het begijntje: de witte kap en het zwarte kled.

Voorafgaand aan de inhuldiging greep een poppenspel plaats: "Matteken is terug". Het scenario werd geschreven door auteur Siro Germon, pseudoniem Jean Paul Vermeersch, Poppentheater Uilenspiegel, Sofie van Akenstraat.⁽³²⁾ De opvoering ging door in de vergaderzaal van het Dr. Decroly Instituut, Begijnhofdries.

Na het poppenspel begon de inhuldiging van de reuzin in het Dr. Decroly Instituut. Voor een 150-tal belangstellenden opende John Strouwen, voorzitter van v.z.w. Elisabeth-Begijnhof, de buurtfeesten. In zijn openingsrede verklaarde de voorzitter dat het in de bedoeling van de vereniging lag telken jare de buurtfeesten een kleurrijk en historisch tintje te geven. Nu was het de beurt aan Begijn Matteken. De voorzitter gaf een toelichting over de legende van het begijntje en sprak een bijzonder dankwoord uit voor de medewerkers die geholpen hebben de buurtfeesten in stand te houden met een welgevuld en betekenisvol programma. Burgemeester Frank Beke kwam persoonlijk zijn gelukwensen betuigen voor de geboorte van de nieuwe reuzin, een mooie aanwinst voor de Gentse reuzenfamilie. In naam van de schepen van de burgerlijke stand, Noël Bouque, nam secretaresse Jane Poels akte van de geboorte en naamgeving van Begijn Matteken. Het officiële document zou later door de schepen persoonlijk worden bezorgd. Meter en peter waren vertegenwoordigd door Mevr. Fr. Plasschaert, Ludwina Dobbels en Leon De Boose. Het doopsuiker was zeer origineel. Een zwart papieren begijnenmantel bekleedde een papieren zakje gevuld met koekjes. Het hoofdje van het begijntje, gemaakt van honingkoek, piepte uit het doopzakje met de naam "Matteken 23-8-1996" en met de exlibris van "Elisabeth-Begijnhof 1996". Voor

deze gelegenheid had Mevr. Winiefred van Killeghem een mattekensjenever gestookt die tijdens het aperitief werd aangeboden. Na de receptie was er nog voldoende gelegenheid om de mattekensjenever te proeven in het Buurthuis Elisabeth-Begijnhof, rechtover de kerk, "Bij Lène" genoemd, ter nagedachtenis van de zangeres Hélène Marechal die in de buurt gewoond heeft.

Drie dagen lang heeft reuzin Begijn Matteken zware dagen meegemaakt die ongetwijfeld niet thuishoorden in de regel van de vroegere begijntjes. En gelijk in de legende wordt verteld, trok reuzin Matteken na de feestelijkheden zich terug in de St.-Elisabethkerk om gans alleen, in alle stilte en vroomheid de bestuursleden en medewerkers te danken voor het verlopen feest ter harer ere. Hoelang de reuzin gehuisvest zal blijven in de kerk kunnen we niet voorspellen.

In afwachting van de officiële uitreiking van het geboorteuittreksel werd door de buurtbewoonster Ann Biebuyck een afgietsel gemaakt van het hoofd van de reuzin. De kap werd belegd met bladgoud. Het figuur werd gemonteerd op een houten sokkeltje.

Op zondag 27 oktober 1996, tijdens het traditionele aperitiefcafé in het buurthuis " Bij Lène", overhandigde Noël Bouquet, schepen van de burgerlijke stand het officieel uittreksel uit het Register van de burgerlijke stand van de reuzen. Het is een waardevol document voor het Oostvlaams reuzenarchief waarvoor we v.z.w. Elisabeth-Begijnhof dankbaar zijn. De akte is versierd met de Belgische driekleur en het Gentse stadswapen bovenaan. In de randversiering: de wapenschilden van België, Vlaanderen en Gent. De tekst geschreven in mooi Gotisch handschrift luidt als volgt. "*Op 23 augustus 1996 te 19 uur is te Gent geboren: BEGIJNTJE MATTEKEN reuzin, woonachtig in het Elisabeth-Huis, Rabotstraat 11 alhier, in bijzijn van de heer De Boose Leon, peter en mevrouw Dobbels Ludwina, meter; v.z.w. Elisabeth-Begijnhof, geestelijk vader door de heer John Strouwen vertegenwoordigd, Plasschaert François bouwer van de reus,*

Pauwels Achiel beeldhouwer van het hoofd en Lemm Lot kleermaakster, waarvan akte; na vaststelling opgemaakt door de heer Noël Bouquet, Schepen van de Stad Gent, Ambtenaar van de Burgerlijke Stand. Na voorlezing hebben met ons ondertekend: De Getuigen, De Ambtenaar van de Burgerlijke Stand, Noël Bouquet."

Het document is gesigneerd "Eric D.S.", initialen van De Sutter personeelslid burgerlijke stand. Na de overhandiging van de akte werd het ter vorgelegd ondertekening door de voorzitter John Strouwen, zijn medewerkers en schepen Noël Bouquet.

Bij ons bezoek aan het Buurthuis Elisabeth-Begijnhof, eind september 1996, zijn we medelijdend getroffen geweest door de aanwezigte van de reuzin, Cordule grootjuffer, aan de deur van het lokaal "Bij Lène". De grootjuffer zag er bedroefd, verouderd en verwaarloosd uit. Blijkbaar was ze van de buurtfeesten uitgesloten geweest, zoals Begijn Matteken uitgesloten werd van de vastenavondviering in haar legende. Is die minachting voor de grootjuffer Cordule misschien een vergelding geweest voor haar hardvochtig optreden tegenover Matteken? Vast en zeker is het zo niet bedoeld geweest door de bestuursleden van Elisabeth-Begijnhof. Wel leek het ons een ongewild symbolisch toeval te zijn geweest in het kader van de buurtfeesten 1996.

Begijn Matteken is nu de ambassadrice van het begijnhof om de v.z.w. Elisabeth-Begijnhof te vertegenwoordigen binnen en buiten het begijnhof in het bijzonder en de stad Gent in het algemeen. Mogelijk krijgt reuzin Matteken nog 't gezelschap van grootjuffer Cordule, want historisch gezien, houdt de grootjuffer toezicht op het doen en laten van de begijntjes. Reuzin Cordule kan nog in eer hersteld worden. Beide begijntjes vormen een harmonische eenheid die verantwoord is voor het begijnhof en het behoud van de Gentse reuzenfamilie.

Van de 75 reuzen die we in onze studie hebben aangehaald kunnen enkel de reuzen van de 17de eeuw aanspraak maken op de titel

“ommegangsreuzen”. In de 19de en 20ste eeuw zijn in onze stad geen sporen overgebleven van het historisch kenmerk van de ommevangsreuzen.

De huidige Gentse reuzenfamilie omvat nog 33 personages, de oudste daterend uit 1947. Hierbij behoren Tjaak en Ivo uit de Normaalschoolstraat en vier historische reuzen, nl. Albrecht en Isabelle uit de Sleepstraat, verblijvend in de Museum voor Volkskunde en de stedestichters Carinus en Gorduna, eigendom van de Koninklijke Unie van de Middenstand. In 1997 kan de Gentse reuzenfamilie het gouden reuzenjubileum vieren. De Gentse reuzenfamilie heeft in haar midden diverse typen die we ook aantreffen in binnen- en buitenland.

Vrij algemeen zijn de **historische figuren** wel de mooiste reuzen die qua uitzicht gelijkis vertonen met de historische ommevangsreuzen uit onze Vlaamse steden. 13 voorbeelden kunnen die bewering illustreren. De voornaamste zijn wel de stadsreuzen, daterend 1947-1950, bestaande uit drie stedestichters, het Romeins duo, Karel de Grote, Roeland, drie Arnulfiden. Even mooi zijn Albrecht en Isabella alsook Jacob van Artevelde (1981).

Het **volkstype** is rijkelijk vertegenwoordigd door 15 figuren. De namen zijn: Tjaak, Ivo (1947), volksmuzikanten, kleine Charles (1988) bestuurslid dekenij Normaalschool-

straat; 't Loze Vissertje en het Molenaarinnetje (1952) Koninklijke Unie van de Middenstand Gent; Berten (1976) en Martha (1994) uit de Bloemenkenswijk; Bernard (1977) en Margriet (1978) bloemisten St.-Bernadettestraat; Juulken (1988) buurtgedeken en Catari (1991) volkszangeres, Bevrijdingslaan; Belleman Julien (1988) stadsomroeper; Kapitein Pietspijn (1981) Voormuide; Antoinette Kroakamandel (1990) kroakamandelwijveke; Tjenne de Strop Feestchef van St.-Pietersstatie (1996).

Twee **religieuze types**: grootjuffer Cordule (1981) en Begijn Matteken (1996) vertegenwoordigen het St.-Elisabethbegijnhof.

Fictieve personages vertolken een ingebeeld figuur. We tellen er drie in de reuzenfamilie: Pierke (1988) Poppentheater Magie; O. Dille (1988) acteur travestie; Sibke de Bouwvakker (1992) leerling metselaarsvak.

Uit de contacten die we gehad hebben met eigenaars van reuzen vernamen we dat de huisvesting een probleem is waarmee het stadsbestuur en de eigenaars van de reuzen sinds vele jaren worden geconfronteerd. De jongste jaren zijn er wel onderhandelingen geweest over een geschikt gebouw of lokaal voor het onderbrengen van de stads- en andere reuzen. Een definitieve oplossing daarover blijft nog altijd behoren tot vooruitzichten op korte of lange termijn.

NOTEN

28. We danken de heer André Vanhove, voorzitter van de Arteveldestichting, voor de informatie over de reus Artevelde.

29. *Onze Dekenijen*, Forelstraat Gent, nr. 6, nov.-dec. 1986.

30. Gegevens over het afscheid van de drie reuzen werden ons verstrekt door G. Van Hecke, huidig baljuw, Wondelgem.

31. *Tentoonstelling werken en kerken. 750 jaar begijnhofleven te Gent (134-1984)*, Stad Gent, Bijloke Museum, 1894, 294 p.: *Mattenkruis*, p. 137-139 (met afbeelding).

32. GERMON (Sir). *Poppentheater Uilenspiegel. Poppenspel in één bedrijf. Matteken is terug*. Gent, z.d. (1996), 51 p. (Sabam A/II/10595). Pseudoniem Jean-Paul Vermeersch, Sophie van Akenstraat Gent. Het boek kan geraadpleegd worden in de bibliotheek van de KBOV, Kraanlei 65 te Gent.